

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) MAŁA POHULANKA 10—7.

Nr.

Wilno, dnia 5 września 1934 r.

1128.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Dział. Str.

1. "Rytas" o wzajemnych stosunkach Niemiec, Litwy i Polski.-	I	1.
2. "Musy Vilnius" o potrzebie oddania Litwie Wilna.-	"	"

x

x

x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Rytas" o wzajemnych stosunkach Niemiec, Litwy i Polski. "Rytas" Nr.199 z 1.IX.1934 r. Artykuł dr. Pakalniszkisa p.t."Niemcy, Polska, Litwa". Streszczenie;

Polsko-niemiecki pakt o nieagresji zadziwił polityków europejskich nie tyle może tem, że był niespodzianką, ile swą treścią.

Oficjalnie ogłoszony tekst tego paktu nie wykazuje istotnych motywów ustępstw, zwłaszcza ze strony niemieckiej. Zaczęto mówić przeto o porozumieniu tajnym, jakie miało nastąpić poza porozumieniem oficjalnym. Szereg faktów zmusił do poważnego zajęcia się istnieniem, a zwłaszcza treścią tajnego układu. Dziś zdaje się nie ulega wątpliwości, że tajny układ istnieje. Dyskutuje się jedynie nad jego treścią, aczkolwiek w tym względzie istnieją bodaj tylko dobrze uzasadnione domysły. Zwłaszcza prasa francuska nie szczędziła wysiłków dla odcyfrowania tej tajemnicy.

Jakiż jest ten tajny układ? Sądząc z komunikatów prasy francuskiej, które wywołały w Europie niezwykłą sensację, tajny układ polsko-niemiecki składa się z dwóch główniejszych punktów. Przede wszystkim Polska staje się uprzywilejowaną dostarczycielką wszelkich surowców i artykułów żywności dla Niemiec zarówno w czasie pokoju, jak też w czasie wojny. In. słowy Polska w wypadku wojny pomiędzy Niemcami a trzecim państwem pozostaje neutralna. W pewnych okolicznościach taka taktyka Polski byłaby równoznaczna z wyrzeczeniem się swych obowiązków względem Ligi Narodów i wyrzeczeniem się sojuszu wojskowego z Francją.

Na mocy drugiego punktu tajnego układu Niemcy mają przyznać Polsce potrzebę swobodnego wyjścia na morze i z tego powodu życzyć, by Polska zawarła unję z Litwą. Niemcy w tym wypadku zrzekłyby się całkowicie obszaru Kłajpedy, a wzamian otrzymałyby od Polski Korytarz. Polska nie utrudniałaby powrotu Gdańska do Niemiec. W wypadku wojny pomiędzy Polską a Litwą Niemcy pozostałyby neutralne.

Powyższe nader sensacyjne informacje prasy francuskiej nie są jednak całkiem bezpodstawne. Pewne fakty przemawiają, jakgdyby za tem.

Mianowicie Polska i Niemcy odrzuciły pierwotną propozycję Litwinowa wspólnego zagwarantowania nietykalności państw bałtyckich. Motywy odmowy Berlina i Warszawy są conajmniej naiwne. Obecnie Polska i Niemcy stosują tę samą taktykę względem paktu wschodniego, mimo, że nie ośmielają się jeszcze zgłosić wyraźnej odmowy. Oficjalne zaprzeczenie rządu polskiego nikogo nie przekonuje i nie obala faktu, że w czasie rokowań handlowych, jakie się obecnie toczą, rozważa się sprawę dostarczania Niemcom na podstawach kompensacyjnych surowców i żywności również w czasie wojny. "I.K.C.", zamieszczając dementi rządu polskiego, nie wytrzymał, by nie oświadczyć, iż taki kompensacyjny układ jest możliwy i nader pożądanym. Nie bez podstawy przeto się sądzi, że odbywające się między Warszawą a Berlinem rokowania handlowe mają na celu skonkretyzowanie obustronnych obowiązków w stosunkach handlowych według zasad, co do których potajemnie się ułożono przy podpisywaniu paktu o nieagresji.

Informacje czeskie, oparte na bardzo wiarogodnych źródłach, potwierdzają poczęści opinię prasy francuskiej. Taktyka polska odnośnie Anschlussu i Czechosłowacji wyraźnie świadczy, iż Polska popiera politykę Berlina w Europie Centralnej oczywiście wzamian za pewne koncesje.

Niechęć polska do przyłączenia się do paktu wschodniego i wysiłki polskie, zmierzające do uniemożliwienia związku trzech państw bałtyckich, motywowane m.in. nieistnieniem normalnych stosunków z Litwą, świadczą, że Polsce szczególnie chodzi o niewypuszczenie Litwy z orbity swej polityki. Oświadczenie Polski, że swe stosunki z Litwą chce uregulować sama i nie zgadza się na ucywienie z konfliktu polsko-litewskiego obiektu dyskusyj międzynarodowych, przekonywująco świadczy, iż Polska ma w stosunku do Litwy cele specjalne i że w świetle tych faktów rewelacje "Echo de Paris" o tajnym porozumieniu polsko-niemieckim kosztem Litwy, nabierają charakteru całkiem realnej możliwości. Wreszcie pod względem swej treści tajne porozumienie polsko-niemieckie niczem się przecież w zasadzie nie różni od rozmów Briand'a i Stresemanna, w których historyczność nikt dziś nie wątpi i w których treść była mniej więcej ta sama: Polska zwraca Korytarz Niemcom, a wzamian otrzymuje

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Rytas" o wojnie w Europie. "Rytas" Nr. 199 z 1. IX. 1934 r.
Artykuł dr. Teklański p. t. "Niemy, Polska, Litwa".

Polsko-niemiecki punkt o niestrzeżeniu, zadaniu polityki
Polski nie mógł być, że był niegodziwym, ale w istocie.
Ostateczny rozstrzygnięcie tego punktu nie wykazuje, jak
niedługo nastąpi, zwłaszcza że strony nie miały. Zasadę
swoją przede o porozumieniu tajnym, jakie miało nastąpić po
związaniu ostatecznym. Szeroki faktur zmusił do powstania sądu
związaniem, a zwłaszcza treścią tajnego układu. Data sądu nie
ulega wątpliwości, że tajny układ istnieje. Dyskusja sądy
nad jego treścią, zwłaszcza w tym względzie istnieje podobna
dobrze uzasadniona domniemy. Zwłaszcza przez przesłanie nie
za wyjątków dla obywateli tej tajemnicy.
Jaki jest ten tajny układ? Sądy z komunikatów pracy
chrześcijańskich, które wywołały w Europie niewyłącznie, tajny
polsko-niemiecki układ się z dwóch głównych punktów. Przebieg
wzajemnym Polska sądy się uprzywilejowania dostarczają
kierunek i artykuł w Niemciece dla Niemiec sądy w czasie
pokoju, jak też w czasie wojny. In. słowy Polska w wypadku wojny
miedzy Niemcami a trzecim państwem posiada neutralna. W
okolicznościach takich Polska byłyby równoważna z wyrazem
celem się sądy opowiadając włączyć Ligę Narodów i
się sojuznu wojennego z Francją.
In. inny drugiego punktu tajnego układu Niemcy mają przysła-
wać Polsce potrzebę swobodnego wyjazdu na morze i z tego powodu
złączyć, by Polska zawarła unję z Litwą. Niemcy w tym wypadku
były się całkowicie odpażeni Litwy, a zwłaszcza odrzucały od Pol-
ski Koryntów. Polska nie budowała powrotem Gdańska do Niemiec.
W wypadku wojny pomiędzy Polską a Litwą Niemcy posiadały neutral-
no.
Powyższe jednak sensacyjne informacje sądy francuskiej nie
są jednak całkiem bezpodstawne. Powne sądy przemawiają, jakby
za to.
Mianowicie Polska i Niemcy odnosiły pierwotną propozycję
Litwinowa wspólnego rozważania nietykalności państw bałtyckich.
Możny odnowy Berlin i Wersawy sąd korespondent, obecnie
Polska i Niemcy sądy są sądy faktury włączyć sądy zachodniego,
kimi, że nie uważają się, jeszcze zgłosić wyrażenie, ostatecz-
nie zaprzeczenie sądy polskiego nikogo nie przekazuje i nie opala
faktu, że w czasie rozmów handlowych, jakie się obecnie toczą,
rozważa się sprawę dostarczenia Niemcom na podstawie komercyj-
nych warunków i zgodności również w czasie wojny. "I. K. O.", zamiesz-
czącej bierze sądy polskiego, nie wytrzymać, by nie uważają,
iż taki komercyjny układ jest możliwy i należy podjąć. Nie
bez podjęcia przede sądy, że odbywające się sądy włączyć
a Berlinem rozmowa handlowa mają na celu ekonomizowanie ob-
stankowych opowiadając w stosunkach handlowych według zasad, że do
kierunek postępnie sąd różnorodny podjęwaniu punktu o niestrzeżeniu
Informacje ostateczna, sądy na bardzo wielorodny układ
polegają na postępnie opinie pracy francuskiej, Litwa polska
obce nie anachizmus i Geschlossenheit wyraża świadczy, iż Polska
głębia politykę Berlina w Europie Centralnej, ostateczna wzmian-
ka, pewne konsekwencje.
Kierunek polska do przyłączenia sądy do punktu zachodniego i
wyżnik polskiej, wnioskując do niemożliwości związku trzech
państw bałtyckich, na przykład, na przykład, niestaniam różnorodny etc.
punktów z Litwą, świadczy, że Polska szczególnie chodzi o Litwę.
Przechodzenie Litwy z orbitę sądy polskiej. Ostateczna polska, że
we wstąpić z Litwą chce negocjować sądy i nie sądy są na niez-
klenie z konfliktem polsko-litwackiego efektu dyskusyj miedzynaro-
dowych, przekorywając świadczy, iż Polska ma w swoim celu do Litwy
cele specjalne i są w sprawie tych faktur rozmawiają "Kierunek polski"
o tajnym porozumieniu polsko-niemieckim kosztom Litwy, napierają
charakteru całkiem realnej, możliwości, zwłaszcza pod względem sądy
treść tajnego porozumienia polsko-niemieckie Niemiec sądy ostateczna
w sądzicie nie, który od rozmów Berlina i Strazburna, w których
niezrozumienie nie data nie wzięty i w których treść były między
wielcy to są: Polska wraz Koryntów Niemcom, a wzmianka sądy

wyjście na morze przez Litwę. Jeżeli owi dwaj politycy mówili na ten temat nie decydując się narazie na jakiś czyn, to ze zmianą warunków Hitler i Piłsudski mogli rozmowy te zrealizować.

Dawno już mówi się o rzekomych **chęciach** polskich znalezienia z Litwą modus vivendi. Pogłoski te ożywiły się zwłaszcza na wiosnę r.b., kiedy paru działaczy polskich odwiedziło Kowno i kiedy w prasie litewskiej bez dostatecznie poważnego uzasadnienia zaczęto w tej sprawie wypisywać całe artykuły i listy z Warszawy. Może właśnie te listy i artykuły wywarły wrażenie, że możliwość rokowań i porozumienia polsko-litewskiego jest rzeczą całkiem realną, chociaż naprawdę tak nie było. Niepodobna przeczyć, że społeczeństwo litewskie bardzo się temi pogłoskami zainteresowało, wykazując niemało przychylności koncepcji porozumienia na warunkach do przyjęcia. Okazało się jednak, że Polacy, którzy powinni by w razie szczerych chęci porozumienia zaproponować konkretne jego warunki, projektu takiego nie przedłożyli. Mieli oni widocznie na myśli taką kombinację porozumienia, która się zbliża do unji wspomnianej w prasie francuskiej. Mimo, iż niechęci polskiej do wypowiedzenia się i konkretnych propozycji niepodobna używać bezpośrednio, jako argumentu przemawiającego za istnieniem wspomnianej ugody polsko-niemieckiej, mimo wszystko tego rodzaju taktyka polska obok wszystkich wspomnianych faktów, daje poważną podstawę do podejrzeń.

Nadeszła radosna wiadomość, iż 29 sierpnia parafowano w Rydze porozumienie pomiędzy trzema państwami bałtyckimi. In. słowami dawno oczekiwany związek łotewsko-litewsko-estoński stał się faktem dokonany. W obecnych warunkach jest to fakt o wielkim znaczeniu politycznym, który decydować będzie nie tylko o polityce zagranicznej trzech państw, które się porozumiały, lecz będzie posiadać odpowiednie znaczenie również poza granicami tych trzech państw. Utworzenie związku jest jednocześnie wielką klęską polityki polskiej w Europie Wschodniej, gdyż Polska była związkowi temu przeciwna. Porozumienie to daje zaś Litwie nowe punkty oparcia i wzmacnia jej międzynarodową sytuację, zwłaszcza w stosunku do Polski. Wyrażanie nieuzasadnionych nadziei byłoby może zbyt wczesne. Wydaje się jednak rzeczą całkiem możliwą, że taktyka polska w stosunku do Litwy będzie musiała się nieco zmienić, o ile Polska chce prawdziwego porozumienia z Litwą, a nie jest ujarzmienia.

Tak, czy inaczej polityczny fakt nader znaczący, jaki miał miejsce 29 sierpnia w Rydze, staje się w dzisiejszej konstelacji politycznej czynnikiem bardzo ważnym, którego nie zauważyć nie będą mogły ani Polska ani Niemcy, niezależnie od jakiegokolwiek tajnej umowy.-

"Musy Vilnius o potrzebie oddania Litwie Wilna." Musy Vilnius" Nr.17 z 1.IX.1934 r. Art.p.t.
"Czy Łotwa i Estonja mogą być bezpieczne, o ile Litwie nie będzie zwrócone Wilno". Streszczenie:

Polacy usprawiedliwiają się dziś przed światem, iż zajęli Wilno, gdyż przeszło 60% ludności Wileńszczyzny mówi po polsku. W 1919 i 1920 r. argumenty polskie były inne. Polacy dowodzili wtedy, że Wilno potrzebne jest Polsce ze względów strategicznych. Wilno w polskich rękach staje się bazą ekspansji polskiej w kierunku Łotwy, Estonji i Białorusi Północnej. Polskie M.S.Z. czyni dziś wszystko, by Wilno sobie zapewnić. Polska zawarła z Niemcami pakt przyjazni by móc zwrócić całą uwagę i wszystkie siły na północ. Niejeden działacz polski po przyjeździe z Wilna do Kowna czynił aluzje, iż Litwie czas już porzucić swój upór i połączyć się z Polską dla wspólnej akcji "na północy".

Jednak dla Łotyszów i Estończyków musi być rzeczą jasną, iż pozostawienie Wilna w rękach polskich stanowi dla Łotwy i Estonji wielkie niebezpieczeństwo na przyszłość. Zwrot Wilna Litwie stanowiłby jedyną gwarancję, iż Polska na wszystkie czasy wyrzekła się jakiegokolwiek agresji w stosunku do wszystkich państw bałtyckich. Przeciwnie, o ile Wilno pozostanie na długo w rękach polskich, będzie to oznaczało, iż Polska nie wyrzekła się agresywnej polityki, która skierowana będzie przeciwko Łotwie i Estonji.-

Wobec tego... (The text is mirrored and largely illegible due to bleed-through from the reverse side of the page.)

Należy... (The text is mirrored and largely illegible due to bleed-through from the reverse side of the page.)

"W... (The text is mirrored and largely illegible due to bleed-through from the reverse side of the page.)

Polacy... (The text is mirrored and largely illegible due to bleed-through from the reverse side of the page.)